

Vergaderjaar 2009–2010

32 136

Lissabonstrategie voor duurzame economische groei en werkgelegenheid in Europa

Nr. 3

LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 22 oktober 2009

De commissie voor de Rijksuitgaven¹ en de vaste commissies voor Economische Zaken², voor Financiën³, voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap⁴ en voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid⁵ hebben over het rapport van de Algemene Rekenkamer «Lissabonstrategie voor duurzame economische groei en werkgelegenheid in Europa» (Kamerstuk 32 136, nr. 2) de navolgende vragen ter beantwoording aan het kabinet voorgelegd. Deze vragen, alsmede de daarop bij brief van 21 oktober 2009 gegeven antwoorden, zijn hieronder afgedrukt.

¹ Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), Blok (VVD), Ten Hoopen (CDA), Weekers (VVD), Van Haersma Buma (CDA), De Nerée tot Babberich (CDA), Aptroot (VVD), voorzitter, Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Omtzigt (CDA), Koşer Kaya (D66), Luijben (SP), Van der Veen (PvdA), Kalma (PvdA), Van Gerven (SP), Blanksma-van den Heuvel (CDA), Cramer (CU), Van Dijk (PVV), Gesthuizen (SP), Ouwehand (PvdD), Heijnen (PvdA), Tang (PvdA), Vos (PvdA), ondervoorzitter, Bashir (SP), Sap (GL) en Vacature (CDA).

Plv. leden: Van der Staaij (SGP), Van der Burg (VVD), Jonker (CDA), Snijder-Hazelhoff (VVD), De Vries (CDA), Van Hijum (CDA), Van Beek (VVD), Boekestijn (VVD), De Pater-van der Meer (CDA), Van der Ham (D66), Gerkens (SP), Vermeij (PvdA), Kuiken (PvdA), Kant (SP), Vacature (CDA), Anker (CU), De Roon (PVV), Irrgang (SP), Thieme (PvdD), Linhard (PvdA), Besselink (PvdA), Depla (PvdA), Roemer (SP), Vendrik (GL) en Mastwijk (CDA).

² Samenstelling:

Van der Vlies (SGP), Schreijer-Pierik (CDA), Vendrik (GL), Ten Hoopen (CDA), Spies (CDA), Van der Ham (D66), Van Velzen (SP), Aptroot (VVD), Smeets (PvdA), Samsom (PvdA), Timmer (PvdA), voorzitter, Irrgang (SP), Jansen (SP), Biskop (CDA), ondervoorzitter, Ortega-Martijn (CU), Blanksma-van den Heuvel (CDA), Van der Burg (VVD), Graus (PVV), Zijlstra (VVD), Besselink (PvdA), Gest-

De voorzitter van de commissie voor de Rijksuitgaven,
Aptroot

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Timmer

De voorzitter van de vaste commissie voor Financiën,
Blok

De voorzitter van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Van Bochove

De voorzitter van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Jonker

De griffier van de commissie voor de Rijksuitgaven,
Groen

huizen (SP), Ouwehand (PvdD), Vos (PvdA), De Rouwe (CDA) en Elias (VVD).

Plv. leden: Van der Staaij (SGP), Van Dijk (CDA), Sap (GL), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Aasted-Madsen-van Stiphout (CDA), Koşer Kaya (D66), Ulenbelt (SP), Blok (VVD), Boelhouwer (PvdA), Kalma (PvdA), Kraneveldt-van der Veen (PvdA), Karabulut (SP), Luijben (SP),

De Nerée tot Babberich (CDA), Wiegman-van Meppelen Scheppink (CU), Atsma (CDA), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Bosma (PVV), Meeuwis (VVD), Van Dam (PvdA), Gerkens (SP), Thieme (PvdD), Heerts (PvdA), Algra (CDA) en Weekers (VVD).

Vervolg van de samenstelling op pagina 2.

In reactie op uw brief d.d. 9 oktober 2009 (kenmerk 2009D49038) naar aanleiding van het rapport van de Algemene Rekenkamer «Lissabonstrategie voor duurzame economische groei en werkgelegenheid in Europa» vindt u hieronder antwoord op uw vragen.

1

In 2004 gaf de SER het advies om de doelstellingen van de Lissabonstrategie centraal te stellen. Welke vorderingen zijn er sindsdien gemaakt om dit te kunnen bewerkstelligen, en op welke manier? Is de regering sindsdien meer betrokken bij het gehele proces van implementatie van deze doelstellingen?

Mede naar aanleiding van het SER-advies uit 2004 heeft Nederland zich tijdens de *midterm review* van de Lissabonstrategie in dat jaar succesvol hard gemaakt voor het aanbrengen van meer focus in de strategie. Zo is er sinds de herziening meer focus aangebracht door middel van vier kwantitatieve hoofddoelen (arbeidsparticipatie in algemene zin en van vrouwen en oudere werknemers specifiek, en R&D uitgaven). Deze hoofddoelstellingen blijven een belangrijk kernelement van de strategie, hoewel de focus wat de doelen betreft sindsdien weer enigszins is verwaterd door het toevoegen van diverse andere doelen die hun basis vinden in de geïntegreerde richtsnoeren, maar ook in diverse Europese Voorjaarsraden, specifieke actieplannen of specifieke programma's.

Het centraler stellen van de hoofddoelen maar ook het formuleren van landenspecifieke aanbevelingen aan de lidstaten die worden besproken door de Europese Raad van staatshoofden en regeringsleiders, de nationale rapporten die de lidstaten elk jaar aan de Europese Commissie sturen, evenals het door elke lidstaat aanwijzen van een nationale Lissaboncoördinator, die twee maal per jaar samenkomen om de voortgang met de strategie te bespreken, hebben een bijdrage geleverd aan het versterken van de betrokkenheid van nationale regeringen bij het proces. Dit geldt ook voor het Nederlandse kabinet.

Vervolg van de samenstelling van pagina 1.

³ Samenstelling:

Van der Vlies (SGP), Blok (VVD), voorzitter, ten Hoopen (CDA), ondervoorzitter, Weekers (VVD), Van Haersma Buma (CDA), De Nerée tot Babberich (CDA), Haverkamp (CDA), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Omtzigt (CDA), Koşer Kaya (D66), Irrgang (SP), Luijben (SP), Kalma (PvdA), Blanksma-van den Heuvel (CDA), Cramer (CU), Van der Burg (VVD), Van Dijk (PVV), Spekman (PvdA), Gesthuizen (SP), Ouwehand (PvdD), Tang (PvdA), Vos (PvdA), Bashir (SP), Sap (GL) en Linhard (PvdA).

Samenstelling:

Plv. leden: Van der Staaij (SGP), Remkes (VVD), Pieper (CDA), Aptroot (VVD), De Vries (CDA), Van Hijum (CDA), Mastwijk (CDA), Elias (VVD), De Pater-van der Meer (CDA), Pechtold (D66), Kant (SP), Ulenbelt (SP), Van der Veen (PvdA), Smilde (CDA), Anker (CU), Nicolai (VVD), De Roon (PVV), Heerts (PvdA), Karabulut (SP), Thieme (PvdD), Heijnen (PvdA), Roefs (PvdA), Van Gerven (SP), Vendrik (GL) en Smeets (PvdA).

⁴ Samenstelling:

Van der Vlies (SGP), Depla (PvdA), Remkes (VVD), Van Bochove (CDA), voorzitter, Joldersma (CDA), De Vries (CDA), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Van Dijk (CDA), Leerdam (PvdA), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Kraneveldt-van der Veen (PvdA), Roefs (PvdA), ondervoorzitter, Verdonk (Verdonk), Van Leeuwen (SP), Biskop (CDA), Bosma

(PVV), Pechtold (D66), Zijlstra (VVD), Langkamp (SP), Van Dijk (SP), Besselink (PvdA), Ouwehand (PvdD), Dibi (GL), Anker (CU) en Smits (SP).

Plv. leden: Van der Staaij (SGP), Gill'ard (PvdA), Van Miltenburg (VVD), Atsma (CDA), Ferrier (CDA), Uitslag (CDA), Vietsch (CDA), Schinkelshoek (CDA), Jacobi (PvdA), Elias (VVD), Timmer (PvdA), Van Dam (PvdA), Van der Burg (VVD), Gesthuizen (SP), Jonker (CDA), Fritsma (PVV), Van der Ham (D66), Ten Broeke (VVD), Van Bommel (SP), Leijten (SP), Bouchibti (PvdA), Thieme (PvdD), Peters (GL), Ortega-Martijn (CU) en Gerkens (SP).

⁵ Samenstelling:

Van der Vlies (SGP), Van Gent (GL), Blok (VVD), Van Dijk (CDA), Smeets (PvdA), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Omtzigt

(CDA), Van Hijum (CDA), Timmer (PvdA), Koşer Kaya (D66), Jonker (CDA), voorzitter, Luijben (SP), Ulenbelt (SP), Ortega-Martijn (CU), Blanksma-van den Heuvel (CDA), Van der Burg (VVD), Koppejan (CDA), Van Dijk (PVV), Spekman (PvdA), Vermeij (PvdA), Thieme (PvdD), Lempens (SP), Karabulut (SP), Vos (PvdA) en Meeuwis (VVD).

Plv. leden: Van der Staaij (SGP), Sap (GL), De Krom (VVD), Smilde (CDA), Depla (PvdA), Aptroot (VVD), Pieper (CDA), Willemse-van der Ploeg (CDA), Linhard (PvdA), Pechtold (D66), Voorzitter Spies (CDA), Irrgang (SP), De Wit (SP), Cramer (CU), Biskop (CDA), Elias (VVD), Joldersma (CDA), Bosma (PVV), Tang (PvdA), Heerts (PvdA), Ouwehand (PvdD), Gerkens (SP), Gesthuizen (SP), Heijnen (PvdA) en Weekers (VVD).

Het rapport geeft weer hoe Nederland beoogt de 14 genoemde doelstellingen te halen. Het kabinet gaat van deze 14 er slechts 3 behalen.¹ Hoe denkt het kabinet een tijdige implementatie te kunnen bespoedigen opdat het beoogde doel van 2010 behaald kan worden?

Er bestaan sinds 2005 binnen de Lissabonstrategie vier hoofddoelstellingen op Europees niveau: arbeidsparticipatie in algemene zin (70% in 2010), arbeidsparticipatie van vrouwen (60% in 2010) en arbeidsparticipatie van oudere werknemers (50% in 2010), en R&D uitgaven (3% van het BBP in 2010). Nederland heeft de drie Europese participatiedoelen reeds behaald. Op nationaal niveau heeft Nederland zichzelf ambitieuzer participatiedoelen gesteld; ook naar deze doelen is ons land goed op weg, hoewel de huidige economische crisis een negatief effect op de werkgelegenheid zal hebben. Helaas is op het terrein van de R&D uitgaven, ondanks diverse beleidsinitiatieven, minder voortgang geboekt.

Sinds 2005 is een veelvoud aan andere doelen toegevoegd die zich op beleidsterreinen bevinden die onder de Lissabonparaplu vallen. Ze vinden hun basis in de geïntegreerde richtsnoeren van de Lissabonstrategie, maar ook in raadsconclusies, specifieke actieplannen of specifieke programma's. Een en ander heeft geleid tot een onoverzichtelijk geheel. Het kabinet is daarom, zoals aangegeven in zijn reactie op het SER-advies over dit onderwerp, voorstander van het formuleren van een limitatief aantal concrete doelen voor een Lissabonstrategie na 2010.

De kop in het dagblad Trouw dat het kabinet slechts drie doelstellingen zal halen is te kort door de bocht. Het rapport van de Algemene Rekenkamer geeft aan dat van de veertien door haar onderzochte doelen Nederland er drie naar alle waarschijnlijkheid zal halen (netto arbeidsparticipatie, netto arbeidsparticipatie oudere werknemers, implementatie Europese richtlijnen). Vervolgens geeft het rapport aan dat Nederland drie doelen mogelijk haalt (netto arbeidsparticipatie vrouwen, percentage 20–24 jarigen met een diploma secundair onderwijs, percentage volwassenen dat deelneemt aan «leven lang leren»). Hier is goede voortgang geboekt en hangt het van de voortgang de komende tijd af wanneer het doel exact bereikt zal worden.

Voorts geeft het rapport aan dat de Rekenkamer voor vier van de door haar geïdentificeerde doelstellingen geen informatie kon vinden in het door haar bestudeerde rapport. Het betreft:

- De twee doelstellingen op het terrein van de kinderopvang, onder de drie jaar en boven de drie jaar. Het betreft streefcijfers afgesproken door de Europese Raad in Barcelona in 2002. Nederland beschouwt deze indicatoren niet als harde doelstellingen en heeft er nationaal dan ook geen specifieke streefwaarden aan gekoppeld. Overigens voldoet Nederland met het aantal kinderen dat naar de peuterspeelzaal, kinderopvang en basisschool gaat aan de streefcijfers op Europees niveau (berekend op basis van de resultaten emancipatiemonitor 2008 van het SCP/CBS).
- Het doel van een specifiek stijgingspercentage van de gemiddelde leeftijd waarop werknemers uit het arbeidsproces treden. Dit doel is ons niet bekend. In 2002 bestond een doel om de effectieve uittreedleeftijd met 5 jaar te verhogen. Dit doel is echter niet herbekrachtigd na de *midterm review* van de Lissabonstrategie en wordt in de praktijk niet langer gebruikt.
- Het aandeel langdurig werklozen dat deelneemt aan een actieve maatregel. Dit doel bestaat niet langer maar is vervangen door de sluitende aanpakdoelen, zie hieronder.

¹ Trouw, 23 september 2009.

Uiteindelijk concludeerde de Rekenkamer dat Nederland een viertal doelen niet zal halen. Het betreft de twee doelen R&D uitgaven en het aantal schoolverlaters (richting dit laatste doel is wel substantiële voortgang geboekt). Beide onderwerpen komen aan bod in de nota *De kennis-economie in zicht*, waarin het kabinet zijn streven toelicht de ontwikkeling van onderwijs, innovatie en kennis in een nader af te spreken lange-termijnpad op tenminste het niveau van het OESO-gemiddelde te brengen. Daarnaast betreft het twee doelen met betrekking tot de sluitende aanpak: het aandeel werkloze jongeren en het aandeel werkloze volwassenen dat ondersteuning krijgt bij re-integratie. Wat betreft de doelen gericht op de sluitende aanpak heeft het kabinet deze beleidsinzet als zodanig losgelaten bij de begroting 2009. Er heeft namelijk een verschuiving plaatsgevonden van het inzetten van re-integratie middelen om iedereen te ondersteunen naar een specifieke inzet deze middelen voor mensen op grote afstand tot de arbeidsmarkt om zodoende de effectiviteit te vergroten. Het merendeel van de lidstaten rapporteert niet (meer) over de voortgang op deze laatste twee doelen.

Bovenstaande beschouwing onderstreept nogmaals het belang te komen tot een duidelijk overzicht met een limitatief aantal concrete doelen voor een Lissabonstrategie na 2010, zoals voorgestaan door het kabinet.

3

Klopt het dat er discrepantie bestaat in de kennisgeving van de verschillende ministeries aan de Tweede Kamer over de weerslag van de voortgang van Europees beleid in hun eigen begroting. Zo ja, hoe komt dat? Deelt het kabinet de mening dat dit een ernstige belemmering vormt in enkele belangrijke taken van de Tweede Kamer, namelijk het controleren van regeringsbeleid?

Er bestaat geen discrepantie in de kennisgeving van de verschillende ministeries aan de Tweede Kamer wat betreft de voortgang met nationaal beleid dat onder de paraplu van de Lissabonstrategie valt. De Tweede Kamer wordt hier via het reguliere instrumentarium van begroting, jaarverslag, Kamerbrieven, evaluaties, beleidsdoorlichtingen, etc. volledig over geïnformeerd. Voor wat betreft de inzet van departementen in Brusselse onderhandelingen over Europees beleid, wordt de Kamer daarover geïnformeerd via andere wegen, zoals de BNC-fiches en de geannoteerde agenda's voor de Raden.

Het feit dat bepaald beleid onder de Lissabonstrategie valt, wordt niet telkens expliciet vermeld in begrotingen en jaarverslagen. Gezien de breedte van de Lissabonstrategie (het gehele sociaal-economische beleid, beleid gericht op het ondernemingsklimaat, op energie en klimaat, op innovatie, et cetera) is het – zoals wij aangaven in onze reactie op het onderzoek van de Algemene Rekenkamer – ons inziens niet nuttig, noch wenselijk om overal in de departementale begrotingen en jaarverslagen aan te geven dat een beleidsterrein valt onder de paraplu van de Lissabonstrategie. Dit zou leiden tot het toevoegen van zeer veel referenties naar de Lissabonstrategie, zonder veel toegevoegde waarde. De Algemene Rekenkamer geeft aan dat het ministerie van OCW in zijn begroting expliciet aangeeft als er sprake is van Lissabondoelen. Ook EZ tekent bij de paragraaf over R&D uitgaven in zijn begroting aan dat daar een Lissabondoel bestaat. Wij kunnen ons goed voorstellen – zoals ook aangegeven in onze reactie op het onderzoek van de Algemene Rekenkamer – dat referenties in de departementale begrotingen en jaarverslagen op het terrein van de landenspecifieke aanbeveling en het aandachtspunt voor Nederland, en de hoofdoelen van een Lissabonstrategie na 2010, kunnen helpen de Europese context van nationaal beleid inzichtelijker te maken. Voorwaarde wat betreft de doelen is wel dat er binnen de nieuwe strategie

sprake is van een duidelijk overzicht met een limitatief aantal Lissabon-doelen. Dit zullen we kunnen bezien zodra hier in maart 2010 afspraken over zijn gemaakt.

4

Hoe denkt het kabinet de algemene doelstellingen uit het rapport te kunnen concretiseren? Hoe zijn deze doelstellingen meetbaar?

De Rekenkamer geeft aan dat niet alle doelstellingen in de Nederlandse Lissabonrapporten voldoen aan alle SMART-criteria. Als voorbeelden noemt zij onder andere dat thema's als betere regelgeving, versterking van het vestigingsklimaat en een betere aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven niet specifiek en meetbaar zijn.

Zoals aangegeven in de bestuurlijke reactie op het onderzoek van de Algemene Rekenkamer, formuleert het kabinet waar mogelijk en zinvol, voor dit soort thema's wel degelijk specifieke doelen. Zo is er op het terrein van betere regelgeving een netto-reductiedoelstelling voor de administratieve lasten van 25%. Dit doel draagt ook bij aan verbetering van het ondernemingsklimaat, naast andere specifieke doelen die zijn afgesproken in EU-verband, zoals het vereenvoudigen van procedures om een bedrijf te starten, met als doel dat dit binnen een week mogelijk is, en het creëren van een enkel overheidsloket voor kleine ondernemingen die hun eerste werknemer willen aannemen. Ook op onderwijsterrein bestaan specifieke nationale doelen, zoals het reduceren van het aantal mensen dat school voortijdig verlaat (dat wil zeggen zonder een diploma op het niveau van een startkwalificatie).

Het kabinet streeft dus naar SMART-doelen waar mogelijk en zinvol. Daarbij dient aangetekend te worden dat de invloed van beleid op de gewenste maatschappelijke situatie niet altijd rechtstreeks of volledig te leggen is, en ook niet altijd kwantitatief meetbaar, mede door de vele exogene factoren. Een puur kwantitatieve focus brengt tevens het risico met zich mee dat beleidsthema's die zich moeilijk in SMART-doelen laten vatten (bijvoorbeeld innovatie in de dienstensector en maatschappelijke innovatie) onvoldoende aandacht krijgen.

5

Deelt het kabinet de mening dat het centrale punt de veelvoud van beleid is dat wordt samengevoegd onder één noemer?

De Lissabonstrategie is inderdaad een brede noemer waaronder wordt gesproken over Europese en nationale acties gericht op het bevorderen van duurzame groei en banen: sociaal-economisch beleid, beleid gericht op het ondernemingsklimaat, op energie en klimaat, op innovatie, et cetera.

Sinds de herziening in 2005 is de Lissabonstrategie, die daarvoor zeer breed was, specifiek gericht op het bevorderen van duurzame groei en banen. In 2006 concretiseerde de Europese Raad dit aan de hand van een viertal prioritaire beleidsthema's: investeren in mensen en moderniseren van arbeidsmarkten; verbeteren van het ondernemingsklimaat; kennis en innovatie; energie en klimaatverandering. Het kabinet is van mening dat deze focus heeft bijgedragen aan de effectiviteit van de strategie. Het kabinet onderstreept het belang dat deze focus na 2010 dient te worden behouden.

Het kabinet ziet – zoals het dat ook aangeeft in zijn reactie op het SER-advies over een vervolg op de Lissabonstrategie na 2010¹ – binnen de strategie na 2010 een belangrijke rol weggelegd voor zogenaamde

---

¹ Kamerstuk 2008–2009 21 501-20, nr 441, Tweede Kamer.

win-win maatregelen, waarbij «groen» en sociaal beleid hand in hand gaan met economische groei en werkgelegenheid. Daarnaast dient met name goede afstemming plaats te vinden tussen een opvolger van de Lissabonstrategie en andere strategieën en actieprogramma's als het (zevende) Milieuactieprogramma en de Open Methode van Coördinatie op het gebied van sociale inclusie en bescherming. Het kabinet is geen voorstander van integratie van de strategieën. Door het duidelijk leggen van verbanden en het expliciteren wat in welke strategie dan wel actieprogramma wordt behandeld kan een eenduidige aanpak worden geborgd en onnodige overlap worden voorkomen.

6 en 7

Wat rechtvaardigt naar het oordeel van het kabinet een Lissabon II (na 2010)? Is de legitimiteit van Europa niet meer gediend bij het waarmaken van beloftes en doelen?

Het kabinet deelt de visie van de Sociaal-Economische Raad over een vervolg aan de Lissabonstrategie. In zijn advies onderstreept de Raad de baten van de Lissabonstrategie tot nu toe. Zo is veel voortgang geboekt richting de arbeidsparticipatiedoelen, in het bijzonder die voor vrouwen en ouderen. Ook de aanpak van administratieve lasten en het sneller en makkelijker kunnen starten van een bedrijf zijn concrete voorbeelden van gebieden waar dankzij de Lissabonstrategie flinke vorderingen zijn gemaakt. Lidstaten laten zich inspireren door elkaars succesvolle beleidsinitiatieven, zoals de Nederlandse innovatievouchers, de aanpak van administratieve lasten, het Deense flexicurity-model en de Franse innovatieclusters. Ook op communautair niveau zijn belangrijke successen behaald, zoals de aanname van de dienstenrichtlijn ter versterking van de interne markt voor diensten, en de inzet van een toenemend aandeel van de EU-begroting voor innovatie. Daarnaast blijkt zich in de praktijk, mede dankzij de Lissabonstrategie, een Europese consensus te hebben ontwikkeld over de uitdagingen waarvoor de Europese landen staan gesteld en wat beschouwd kan worden als goed beleid om deze tegemoet te treden. Structurele uitdagingen, zoals vergrijzing, globalisering, klimaatverandering en onduurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen komen onverminderd op ons af en vragen om een antwoord. Voorts zijn structurele hervormingen, zoals de Lissabonstrategie propageert, de sleutel tot duurzaam herstel van de economische crisis. In het licht van de uitdagingen waarvoor wij gesteld staan en de resultaten van de Lissabonstrategie tot nu toe achten wij een vervolg op de Strategie zeer gewenst. Dit beeld wordt gedeeld door de Europese Commissie en de andere lidstaten.

Het kabinet deelt tevens de conclusie van de SER dat de resultaten niet op alle terreinen en niet in alle lidstaten even positief zijn. De voortgang in lidstaten is verschillend, en op sommige beleidsterreinen blijven de resultaten helaas achter. Het waarmaken van ambities is van groot belang voor de geloofwaardigheid van de strategie. Zo blijft de daadwerkelijke implementatie van hervormingen zowel op communautair niveau als binnen lidstaten een belangrijk aandachtspunt, iets wat door de huidige economische neergang nog eens extra wordt benadrukt. Zoals uiteengezet in de reactie op het bovengenoemde SER-advies, zien wij verschillende mogelijkheden om de strategie bij te stellen en te komen tot een ambitieuze en overtuigende Lissabonstrategie na 2010. Zo zijn wij van mening dat de strategie procesmatig aan kracht kan winnen door beleidsleren te versterken, een limitatieve lijst doelen vast te stellen en deze per lidstaat te differentiëren, de prestaties van landen scherper tegen elkaar af te zetten, de nationale rapportages te stroomlijnen en de landenspecifieke aanbevelingen te versterken.

Is het derhalve niet beter de doelstellingen uitsluitend te formuleren met eigenaren en met concrete en meetbare doeleinden?

Zoals reeds opgemerkt bij de beantwoording van vraag 4 is het kabinet voorstander van het formuleren van een limitatief aantal concrete doelen voor een Lissabonstrategie na 2010 die zich richten op de meest prioritaire problemen en doelstellingen. Het kabinet streeft, zoals tevens bij de beantwoording van vraag 4 aangegeven naar SMART-doelen waar mogelijk en zinvol. Daarbij dient aangetekend te worden dat de invloed van beleid op de gewenste maatschappelijke situatie niet altijd rechtstreeks of volledig te leggen is, en ook niet altijd kwantitatief meetbaar, mede door de vele exogene factoren. Een puur kwantitatieve focus brengt tevens het risico met zich dat beleidsthema's die zich moeilijk in SMART-doelen laten vatten (bijvoorbeeld innovatie in de dienstensector en maatschappelijke innovatie) onvoldoende aandacht krijgen.

Het kabinet is van mening dat de op EU-niveau vast te stellen doelen voor alle lidstaten zowel ambitieus als realistisch moeten (kunnen) zijn. Het kabinet pleit er dan ook voor dat er ruimte is voor «vertaling» van de op EU-niveau vast te stellen Lissabondoelen naar ambitieuze en realistische nationale doelen voor alle lidstaten. Een dergelijke opzet, waarbij beter rekening wordt gehouden met nationale omstandigheden en dus ruimte is voor differentiatie, komt de *ownership* van de strategie en de afrekenbaarheid van doelen ten goede, zowel binnen het Europese als het nationale beleidsdebat.

Deelt het kabinet de mening dat het exclusieve takenpakket van Europe (interne markt, handel, vier vrijheden) toebehoort aan de Europese Commissie? En dat wat de gezamenlijke taken betreft duidelijk wordt aangegeven wat er van de lidstaten wordt verwacht?

De Europese Gemeenschap is exclusief bevoegd op het gebied van de gemeenschappelijke handelspolitiek en de EMU. De Europese Gemeenschap heeft vergaande bevoegdheden om op de interne markt het vrije verkeer van personen, goederen, diensten en kapitaal te verzekeren en de regels betreffende de mededinging vast te stellen. De Europese Commissie heeft bovendien als enige instelling het recht van initiatief, d.w.z. dat besluiten alleen kunnen worden genomen op voorstel van de Commissie. Besluitvorming over de voorstellen van de Commissie vindt vervolgens plaats door de Raad van Ministers, waarin de lidstaten vertegenwoordigd zijn, en het Europees Parlement. Al naar gelang het beleids-terrein kan de besluitvormingsprocedure verschillen. Met betrekking tot de interne markt geldt met name de zogenaamde codecisie-procedure, waarin Raad en Europees Parlement gezamenlijk en gelijkwaardig de rol van wetgever vervullen.

Een onderdeel van de Lissabonstrategie is het zogenaamde *Community Lisbon Programme* met daarin een tiental thema's met acties op Gemeenschapsniveau (bijvoorbeeld de Small Business Act, de Europese onderzoeksruimte, het klimaatpakket, het versterken van de interne markt en de inzet op open wereldmarkten). Zoals hierboven geschetst is het dus niet enkel de Europese Commissie die hier een rol speelt maar zijn ook het Europees Parlement en de Raad van Ministers mede verantwoordelijk.

Naast het Community Lisbon Programme ziet de Lissabonstrategie op beleidsterreinen die volledig of ten dele onder de nationale competentie vallen (zoals het sociaal-economische beleid). Daar is niet zozeer sprake van gezamenlijke taken maar van gemeenschappelijke uitdagingen.

Lidstaten dienen op deze terreinen zelf beleidsantwoorden te formuleren; de Lissabonstrategie biedt daarbij een steun in de rug. Zo kunnen lidstaten leren van elkaars succesvolle beleidsinitiatieven en elkaar behulpzaam zijn door het formuleren van doelstellingen en landenspecifieke aanbevelingen. Het kabinet is van mening dat lidstaten die ondermaats presteren op specifieke beleidsterreinen daar harder op mogen worden aangesproken door de Europese Commissie en door elkaar.

10

De informatievoorziening over de Lissabonrapportages naar de Tweede Kamer lijkt te kort te schieten. Hoe gaat het kabinet dit verbeteren?

De conclusie van de Algemene Rekenkamer dat de informatievoorziening over het door Nederland gevoerde beleid onder de paraplu van de Lissabonstrategie tekort zou schieten wordt – zoals aangegeven in de bestuurlijke reactie op het onderzoek van de Algemene Rekenkamer – niet door het kabinet gedeeld. Het nationale Lissabonrapport is gericht aan de Europese Commissie en wordt afgestemd op haar wensen. De Commissie maakt haar wensen elk jaar kenbaar tijdens haar jaarlijkse «Lissabonbezoek» op hoogambtelijk niveau aan de lidstaten. Hieruit blijkt dat de Commissie steeds meer de voorkeur geeft aan een korter politiek document met nadruk op rapportage over de landenspecifieke aanbevelingen en de aandachtspunten. Dit jaar vroeg de Commissie tevens bijzondere aandacht te besteden aan de maatregelen genomen als reactie op de crisis. Nederland stemt zijn rapport af op deze wensen. Zoals ook aangegeven bij de beantwoording van vraag 3, wordt de Tweede Kamer wordt via het reguliere instrumentarium van begroting, jaarverslag, Kamerbrieven, evaluaties, beleidsdoorlichtingen, etc. volledig geïnformeerd over het kabinetsbeleid, inclusief al het beleid dat valt onder de paraplu van de Lissabonstrategie.

Momenteel wordt gesproken over de vormgeving van de Lissabonstrategie na 2010, inclusief de vorm van rapportages door de lidstaten. Het kabinet is het eens met de Algemene Rekenkamer dat het rapport dient te worden gestroomlijnd. Een optie is de Lissabonrapportage voortaan te beperken tot het eerste politieke hoofdstuk, met een focus op de landenspecifieke aanbevelingen en aandachtspunten en de nieuwe Lissabondoelen. De laatste zouden – in lijn met de suggestie van de Algemene Rekenkamer – grafisch vorm kunnen worden gegeven in een scorelijst met de stand van doelrealisatie. Voorwaarde is wel dat er binnen de nieuwe strategie sprake is van een duidelijk overzicht met een limitatief aantal Lissabondoelen dat als basis kan dienen voor deze scorelijst. Dat is momenteel niet het geval. Een dergelijk gestroomlijnd rapport met scorelijst zou ons inziens zowel bijdragen aan de mogelijkheden om op Europees niveau voortgang te monitoren en de prestaties van landen beter tegen elkaar af te zetten als een extra bijdrage vormen om het nationale debat over de Lissabonstrategie te faciliteren.

11

Deelt het kabinet de aanbeveling in het Rekenkamerrapport dat het wellicht beter is om de Lissabonstrategie op te nemen in de algemene ministeriële begrotingen en jaarverslagen, opdat er dan een beter zicht op komt?

Zie het antwoord op vraag 3 wat betreft de aanbeveling van de Algemene Rekenkamer om in de departementale begrotingen en jaarverslagen expliciet naar de Lissabonstrategie te verwijzen.